

MAGELHAES

COLUMBUS

ERASMUS

LEONARDO DA VINCI

LUTHER

CALVIJN

KAREL V

FILIPS II

WILLEM VAN ORANJE

ALVA

VASCO DA GAMA

JAARTALLEN

1350-1550

Renaissance in Europa.

1488

Bartholomeus Diaz bereikt Kaap de Goede Hoop.

1492

Columbus ontdekt Amerika.

1497

Vasco da Gama in India.

1517

Luther spijkt 95 stellingen aan in Wittenberg.

1519-1555

Karel V keizer van het Habsburgse rijk en Heer van de Nederlanden.

1565

Smeekschrift der Edelen.

1566

Beeldenstorm in de Nederlanden.

1568

Egmont en Horne in Brussel onthoofd. Begin van de Tachtigjarige Oorlog met de slag bij Heiligerlee.

1572

Den Briel door de geuzen ingenomen.

1576

Pacificatie van Gent.

1579

Unie van Utrecht en Unie van Atrecht.

1581

Acte van Verlating.

1584

Willem van Oranje wordt vermoord.

1609-1621

Twaalfjarig Bestand.

1648

Vrede van Munster.

BEGRIPPEN

ACTE VAN VERLATING

De opstandige gewesten zweren Filips II af als landsheer.

BEELDENSTORM

Vernieling van interieurs en plundering van katholieke kerken en kloosters in de Nederlanden in 1566.

CUIUS REGIO, EIUS RELIGIO

Van wie het land is, is ook de godsdienst. De vorst bepaalt welke godsdienst zijn onderdanen aanhangen. Vastgesteld voor het Duitse Rijk bij de Godsdienstvrede van Augsburg.

EMPIRISME

Door experimenten en metingen tot wetenschappelijke kennis komen. Hangt samen met rationalisme (17e eeuw).

EUROCENTRISME

Europa en de Europese cultuur zijn toonaangevend voor de rest van de wereld.

GEUZEN

Opstandelingenleger onder leiding van Willem van Oranje. Komt van edelen die het Smeekschrift aanboden en als bedelaars werden betiteld (*gueux*).

HAGENPREKEN

Protestantse preken in de buitenlucht.

HELIOCENTRISME

De zon is het middelpunt en de aarde draait eromheen.

HUMANISTEN

Geleerden die de mens centraal stelden en de Griekse en Romeinse cultuur bestudeerden.

INDIANEN

Columbus dacht in Indië te zijn gearriveerd en noemde de oorspronkelijke bewoners van Amerika zo.

INQUISITIE

Kerkelijke rechtbank, ook ingezet tegen protestanten.

KATHOLICISME

De christelijke kerk zoals die na het schisma in de Middeleeuwen los van de Oosterse of Grieks-orthodoxe kerk (met Constantinopel als centrum) bestaat, met een paus aan het hoofd.

KERKHERVORMING

Beweging in de rooms-katholieke kerk om misstanden te bestrijden. Mondt uit in verschillende protestantse kerken, zoals doopsgezinden, lutheranen en calvinisten.

LIJN VAN TORDESILLAS

De paus trekt een lijn ten westen van de Kaapverdische eilanden en zo verder rond de aarde, verdeelde de wereld in een Spaans (west) en een Portugees deel (oost).

NEDERLANDSE OPSTAND

Het verzet in de Nederlanden tegen hun vorst Filips II en de oorlog met Spanje die daaruit voortvloeide (1568-1648). Ook wel Tachtigjarige Oorlog genoemd.

ONTDEKKINGSREIZEN

Gemaakt door Europeanen (15e en 16e eeuw) om nieuwe continenten en gebieden te ontdekken.

OOSTZEEVAART

Ook Noordse handel genoemd. Handel op de Scandinavische landen, steeds de grote motor van de Nederlandse economie.

PACIFICATIE VAN GENT

De Nederlandse gewesten sluiten onderling een overeenkomst (letterlijk 'vredestichting') in hun verzet tegen de politiek van de landsheer.

PROTESTANTISME

Oorspronkelijk een hervormingsbeweging, later een aparte christelijke stroming, die zich richtte tegen de misstanden in de katholieke kerk.

RAAD VAN BEROERTEN

Rechtbank van Alva om de daders van de Beeldenstorm te berechten.

REFORMATIE

Kerkhervorming die leidt tot scheuring in de rooms-katholieke kerk, waarbij het protestantisme ontstaat.

RENAISSANCE

Letterlijk 'wedergeboorte'. Tijd waarin men de Griekse en Romeinse cultuur herontdekte: de mens centraal.

SMEEKSCHRIFT DER EDELEN

Nederlandse edelen bieden verzoek aan aan Margaretha van Parma om de vervolging van protestanten te staken.

SPECERIJEN

Oosterse kruiden als kruidnagelen, peper en nootmuskaat.

STADHOUDER

In de 16e eeuw plaatsvervanger van de vorst in een gewest. Groeit tijdens de Opstand uit tot belangrijk politiek leider, in dienst van de gewesten.

STATEN-GENERAAL

Vergadering van afgevaardigden van alle Nederlandse gewesten.

TIENDE PENNING

Plan van Alva om tien procent belasting te heffen op de verkoop van goederen in alle gewesten.

UNIE VAN ATRECHT

Tegenhanger in het zuiden van de Unie van Utrecht. Dit verbond werkt verder samen met de landsheer en dus met de Spaanse koning.

UNIE VAN UTRECHT

Verbond van zeven noordelijke gewesten om de Opstand voort te zetten.

UOMO UNIVERSALIS

De 'universele mens' uit de Renaissance, die op alle gebieden van wetenschap en kunst thuis is.

VERBOND DER EDELEN

Groep edelen, verenigd in 1562 uit onvrede met het beleid van Filips II.